

De Negri Laura*

Az emlékezés új határai, avagy a személyiség digitalizálása a halál után az összehasonlító jog szemüvegén keresztül

ABSZTRAKT

A digitális technológiák gyors fejlődése alapvetően alakítja át az emberi identitásról, emlékezetről és halandóságról alkotott fogalmainkat. A mesterséges intelligencia (MI) fejlődése lehetővé tette az elhunyt személyek digitális rekonstrukcióját – hang-, kép- és viselkedésminták alapján létrehozott avatárok vagy chatbotok formájában. E jelenséget a szakirodalom egyre gyakrabban „digitális feltámasztásként” (*digital resurrection*) írja le. A tanulmány célja, hogy áttekintse e technológia legfontosabb jogi vonatkozásait, különös tekintettel az adatvédelemre, a személyiségi jogokra, a szerzői jogra és a posztmortem jogvédelem kérdéskörére vonatkozóan azokban a jogrendszerekben, ahol a jogalkotó már foglalkozott ezzel a kérdéssel. A tanulmány igyekszik feltárni, hogy a hatályos uniós és hazai jogi keretek mennyiben alkalmasak a digitális feltámasztás, mint jelenség kezelésére, illetve milyen pontokon mutatkozik szabályozási hiány vagy értelmezési bizonytalanság.

KULCSSZAVAK: digitális feltámasztás, digitális technológiák, mesterséges intelligencia, digitális avatárok

ABSTRACT

The rapid development of digital technologies is fundamentally transforming our concepts of human identity, memory, and mortality. Advances in artificial intelligence (AI) have made it possible to digitally reconstruct deceased persons in the form of avatars or chatbots created from voice, image, and behavioral patterns. This phenomenon is increasingly referred to in the literature as „digital resurrection.” The aim of this study is to review the most important legal aspects of this technology, with particular regard to data protection, privacy rights, copyright, and post-mortem legal protection in legal systems where legislators have already addressed this issue. The study seeks to explore the extent to which the current European and domestic legal frameworks are suitable for dealing with digital resurrection as a phenomenon, and where there are regulatory gaps or uncertainties of interpretation.

KEYWORDS: digital resurrection, digital technologies, artificial intelligence, digital avatars

1. RÁHANGOLÓDÓ GONDOLATOK

„Éld át újra az elhunyt szeretteiddel megélt pillanatokat! Egy kattintással helyreállíthatod és életre keltheted régi fényképeidet – és megőrizheted szeretteid emlékét, mielőtt ezek az emlékek elhalványulnak” – jelenik meg a hirdetés különböző közösségi média platformokon egy olyan animáció kíséretében, ahol a kis unoka megöleli a nagypapát, akinek angyalszárnyai vannak és glória lebeg a feje felett. Ezek a virtuális attribútu-

mok egyértelműen utalnak arra, hogy a nagypapa már nincs az élők sorában. A hirdetés üzenete túlmutat az emlékezés hagyományos formáin: azt sugallja, hogy a technológia nem csupán megőrzi a múltat, hanem képes azt „újraéleszteni”, sőt a jelen részévé tenni. A reklámkommunikáció ily módon azt a benyomást kelti, hogy a mesterséges intelligencián alapuló technológia nem pusztán az emlékezés eszközeként szolgál, hanem alkalmas az elhunyt személy digitális rekonstrukciójára, avagy digitális feltámasztására. Napjainkban ez a jelenség már nem csupán az emberi fantázia szüleménye, hanem valós lehetőség. A mesterséges intelligencia, mint a technológia egyik legmodernebb megnyilvánulása, képes a holtakat élőként ábrázolni, és képes konkrét személyeket a szemlélő számára hitelesnek tűnő módon megjeleníteni. E technológia

* Dr. De Negri Laura LL.M, PhD, vezető kutató, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet.

azonban olyan alapvető jogi kérdéseket vet fel, mint a kegyeleti jog, az emberi méltóság érvényesülése, valamint a hozzájárulás és az adatkezelés határai a halált követően.

2. A DIGITÁLIS FELTÁMASZTÁS MINT JELENSÉG ÉS FOGALOM

A generatív mesterséges intelligencia gyors fejlődése lehetővé tette olyan MI ágensek¹ létrehozását, amelyek valósághűen szimulálják egy személy megjelenését, hangját és bizonyos személyiségjegyeit.² Az MI által generált ágensek és a kapcsolódó technológiák egyre pontosabbá és népszerűbbé válnak, ezzel párhuzamosan pedig a modellek képességei egyre inkább javulnak. Következésképpen komoly változásokkal szembesülünk az élet legkülönbözőbb területein (pl. munka, oktatás, egészségügy, szórakozás stb.).³ Az MI rövid idő alatt sokat fejlődött a tekintetben is, hogy specifikus hangokat generáljon, hogy digitális személyiségeket – akár valódi személyekről klónozottakat, akár teljesen mesterségeseket – olyan tulajdonságokkal ruházzon fel, amelyek ezt a hangot egészen „emberivé” teszik.⁴

Az MI egyik különleges alkalmazási területe az emlékek felelevenítése és az elhunyt személyek digitális „felélesztése”. Napjainkban ugyanis már lehetséges – legalábbis részben – digitális módon rekonstruálni és interaktívan újraalkotni elhunyt személyeket. Ezt a jelenséget a szakirodalom „digitális feltámasztásként” emlegeti és a digitális halhatatlanság (*digital immortality*)⁵ koncepciójának egyik megnyilvánulása, amely – többek között – az emlékezés, és a veszteség feldolgozásának új, technológiai alapú módjait kínálja azáltal, hogy lehetővé teszi az ún. „posztumusz” interakciót.⁶ Ennek következtében egyes, a témával foglalkozó szerzőkben joggal merül fel a kérdés, hogy vajon a technika jelen állása szerint voltaképpen realizálható, hogy szereteteink digitális formában „örökké” velünk maradjanak?⁷

Technológiai háttérét tekintve a digitális feltámasztás olyan rendszereket foglal magában, amelyek nagy mennyiségű digitális adat (például szövegek, videók, közösségimédia-aktivitás) alapján képesek modellezni egy adott személy beszédstílusát, viselkedését vagy megjelenését, majd ezt mesterséges intelligencia segítségével szimulálni vagy interaktív formában visszaadni. Az MI-vezérelt digitális „feltámasztás” mögött álló technológiai mechanizmusok többek között nagy nyelvi modellek (*large language models*), generatív nyelvi modellek (*generative language models*), hangklónozó algoritmusok, képi és videomegjelenítő rendszerek, valamint adaptív chatbotok kombinációit használják fel annak érdekében, hogy a digitális lábnyomra építve olyan kommunikációs felületek jöjjenek létre, amelyek a gyászolók számára vizuálisan és/vagy kommunikációs stílus tekintetében hasonlítanak az elhunytakra. Az MI-alapú chatbotok és digitális avatárok olyan válaszokat generálhatnak, amelyek az adott személy kommunikációs stílusát idézik. Ez a technológia tehát lehetővé teszi az elhunyt személyek személyiségének megőrzését, hovatovább újraintegrálását a társadalmi kapcsolatok hálózatába.⁸ Ezzel egyidejűleg a digitális feltámasztás, mint technológiai jelenség és lehetőség döntő kérdéseket vet fel az etikával, a kommunikációval, a valóság észlelésével, valamint az emberi élet- és halálélmény átalakulásával kapcsolatban.⁹

A gyakorlatban már megjelentek olyan kereskedelmi szolgáltatások, amelyek digitális emlékeket vagy interaktív személyes reprezentációkat hoznak létre elhunyt személyekről, például hang- és videóreprodukciók vagy MI-chatbotok formájában. Léteznek olyan cégek is, amelyek aktívan próbálnak olyan számítógépes alkalmazásokat létrehozni, amelyek az avatárszintű „digitális halhatatlanság megteremtésén” alapulnak.¹⁰ A jelenleg elérhető technológiák közül néhány chatbotot az élők fejlesztettek ki, előre látva esetleges halálukat (jellemzően gyógyíthatatlan betegségben szenvedő személyek), míg mások egy hátramaradt hozzátartozó által készültek el, szerettük halála után az általuk hátrahagyott adatok felhasználásával.¹¹ Ezeket a gyakorlatokat a szakirodalom egyre inkább vizsgálja az ún. gyásztechnológia (*grieftech* – a gyászt támogató vagy a halottakkal „kapcsolatot teremtő” technológiák – pl. elhunyt személy hangját, arcát, személyiségét utánozó MI-alapú chatbotok, avatárok, mélyhamisítások) keretében, kiemelve, hogy bár a technológia képes részleges „feltámasztásra”, ez nem egy biológiai vagy tudati újraéledés, hanem egy mesterségesen előállított digitális reprezentáció.¹²

1 Jelen szöveggörnyezetben nem az ún. „agentic AI”-ról beszélünk, ami a generatív MI mellett egy másik MI-fajta (ez pl. az, amikor egy MI által működtetett programot megkérünk, hogy foglaljon online szállást nekünk a megadott paraméterek alapján), hanem magát a digitális avatárt tekintjük ágensnek a cikk szempontjából.

2 Lásd bővebben ELSON A., KARTHYKEYAN S.: AI Reincarnation: Bringing the Dead Back as Digital Beings, *Recent Trends in Artificial Intelligence & Its Applications*, Vol. 4 No. 2 (2025).

3 Ying LEI, Yuling SUN, Shuai MA, Xiaojuan MA: “AI Afterlife” as Digital Legacy: Perceptions, Expectations, and Concerns, CHI '25, April 26–May 1, 2025, Yokohama, Japan, <https://arxiv.org/pdf/2502.10924>.

4 Charlotte JEE: Technology that lets us “speak” to our dead relatives has arrived. Are we ready? *MIT Technology Review* <https://www.technologyreview.com/2022/10/18/1061320/digital-clones-of-dead-people/>.

5 Lásd erről bővebben BAKIROV, A., SULEIMENOV, I., VITULYOVA, Y.: To the Question of the Practical Implementation of “Digital Immortality” Technologies: New Approaches to the Creation of AI. In: ARAI, K. (eds) *Proceedings of the Future Technologies Conference (FTC) 2022*, Volume 1. FTC 2022 2022. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 559. Springer, <https://www.scribd.com/document/620396901/Proceedings-of-FTC-Conference>.

6 Belén JIMÉNEZ-ALONSO, Ignacio BRESICO DE LUNA: Griefbots. A New Way of Communicating With The Dead? *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 2022, 57(2), 14. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35293606/>.

7 Ludger Jansen, Rebekka A. Klein: Seele digital: Ewiges Leben im computer? *Mind Uploading, virtuelles Bewusstsein und Auferstehungshoffnung*, (2022) Verlag Friedrich Pustet, 9. o.

8 Joshua HURTADO HURTADO, Towards a postmortal society of virtualised ancestors? The Virtual Deceased Person and the preservation of the social bond, *MORTALITY* 2023, VOL. 28, NO. 1, 97. o.

9 Hugo RODRÍGUEZ RESÉNDIZ, Juvenal RODRÍGUEZ RESÉNDIZ: Digital Resurrection: Challenging the Boundary between Life and Death with Artificial Intelligence, *Philosophies* 2024, 9, 71. o.

10 Maggi SAVIN-BADEN, David BURDEN: Digital Immortality and Virtual Humans, *Postdigital Science and Education* (2019) 92. o.

11 Victoria HANEMAN: The Law of Digital Resurrection, *Boston College Law Review*, Volume 66, Issue: 5, (2025) 1576–1577. o.

12 Lásd bővebben Kwan Yiu CHENG: The law of digital afterlife: The Chinese experience of AI ‘resurrection’ and ‘grief tech’, *International Journal of Law and Information Technology*, Volume 33, (2025)

3. A DIGITÁLIS FELTÁMASZTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ NORMATÍV KERETEK ÉS SZABÁLYOZÁSI DILEMMÁK

A digitális feltámasztás – az elhunyt személy hangjának, arcképének, kommunikációs stílusának és viselkedési mintáinak mesterséges intelligenciával történő rekonstrukciója – a gyásztechnológiai szektor egy rendkívül dinamikusan fejlődő területe. A jelenség messze túlmutat a hagyományos digitális emlékezet gyakorlatán, hiszen interaktív, autonóm válaszadásra képes rendszereket hoz létre, amelyek az elhunyt „digitális személyiségét” imitálják. E technológia azonban alapvető jogi kérdéseket vet fel a személyiségi jogok posztumusz védelmének szükségessége, az adatvédelem, a szerzői jog, a kegyeleti jog és számos más jogterület összefüggésében is.

A magyar polgári jog dogmatikája szerint a jogképesség a halállal megszűnik,¹³ a személyiségi jogok pedig szintén megszűnnek a halállal,¹⁴ ugyanakkor az elhunyt emlékét a hozzátartozókat megillető kegyeleti jog oltalmazza. A digitális rekonstrukció azonban túllép a hagyományos emlékezeti formákon: az algoritmus által generált megszólalások és vizuális reprezentációk torzíthatják az identitást, ami az emberi méltóság posztmortem dimenzióját érintheti. Kérdéses továbbá, hogy az így generált tartalmak esetleg megvalósítják-e a képmáshoz és hangfelvételhez való jog sérelmét, különösen akkor, ha a rekonstrukció azonosíthatóvá teszi az elhunyt személyt.

Adatvédelmi szempontból szükséges rögzíteni, hogy az Európai Unió adatvédelmi rendelete¹⁵ nem terjed ki az elhunyt személyek adataira, azonban a digitális feltámasztás során kezelt információk gyakran élő személyek adatait is érintik, illetve különleges adatokra is kiterjedhetnek (pl. relevánsak lehetnek az egészségi állapotra vonatkozó adatok, ha feltanítják a modellnek azt is, hogy milyen betegségben halt meg az elhunyt). A hozzájárulás¹⁶ és a célhoz kötött adatkezelés elve¹⁷ különösen problematikus, mivel az életben adott adatkezelési engedély rendszerint nem foglalja magában a posztmortem, interaktív replikációt.

Szerzői jogi oldalról vizsgálva a kérdést, az elhunyt által létrehozott művek szerzői jogi védelme meghatározott ideig a halál után is fennmarad, így a tanítóadatként történő felhasználás engedélyköteles lehet. A gyakorlatban ez olyan eseteket érinthet, amikor az elhunyt személy szerzői jogi oltalom alatt álló műveit is feltanítják a modellnek, hogy később az avatár keretében még hitelesebben tudja az elhunytat reprodukálni. Ugyanakkor a fejlesztést nyilván egy cég fogja végezni, amely ilyen módon szerzői műveket fog a saját, nyilvánvalóan üzleti céljára felhasználni.

13 Ptk. 2:4. §.

14 A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása az online adatok halál utáni sorsáról, 3. o., https://naih.hu/files/Ajanlas_online-adatok-halal-utani-sorsarol.pdf

15 Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet), (a továbbiakban: GDPR).

16 GDPR 6. cikk 1. a).

17 GDPR 5. cikk 1. b).

Összességében megállapítható, hogy a digitális feltámasztás, mint technológiai lehetőség, a technológiai innováció és az emberi méltóság határterületén helyezkedik el. A jelenlegi normatív keretek csak részlegesen képesek kezelni a halál utáni digitális identitás kérdését, ami indokoltá teheti a halál utáni időszakra vonatkozó önrendelkezés és a digitális hagyaték önálló, koherens szabályozásának kialakítását.

4. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS A GYÁSZTECHNOLÓGIÁK SZABÁLYOZÁSÁRA

A digitális technológiák fejlődése nyomán megjelenő „digitális feltámasztás” jelensége jelenleg még nem képezi egységes és átfogó jogi szabályozás tárgyát. Sem nemzetközi, sem általános nemzeti szinten nem alakult ki olyan koherens normarendszer, amely kifejezetten és rendszerszerűen rendezné az elhunyt személyek digitális úton történő rekonstruálásának jogi megítélését. Ugyanakkor a világ egyes jogrendszereiben már megjelentek olyan speciális szabályok és jogalkotási kezdeményezések, amelyek közvetett vagy részleges válaszokat adnak e kérdésre. Ezek a törekvések elsősorban az egyén hangjához, képmáshoz és személyazonosságához fűződő jogok védelmén keresztül, valamint a mesterséges intelligencia által létrehozott digitális másolatok és utánpótlások engedély nélküli felhasználásának korlátozásával igyekeznek kezelni a digitális feltámasztásból eredő etikai és jogi kihívásokat.

Kifejezetten „digitális feltámasztásra” vonatkozó jogszabály ma még sehol nem létezik – legalábbis nem úgy, hogy az kifejezetten AI-alapú személyiség- vagy tudatmásolatokat szabályozna. A hatályos jogi keretek inkább a digitális hagyatékra, az adatok kezelésére a halál után, és a digitális identitás, illetve ábrázolás jogaival kapcsolatosak, ugyanakkor mindezek alapul szolgálhatnak egy további, speciális szabályozás kialakításához.

4.1. EGYESÜLT ÁLLAMOK

Az USA-ban már született olyan szövetségi szintű jogszabály, amely kifejezetten a digitális avatárokat, a hang- vagy képmáshasználatot érinti. Ezenkívül számos tagállam rendelkezik egyedi, egyes esetekben pedig speciális tárgyú (pl. csak a választásokkal kapcsolatos) mélyhamisítást (*deepfake*) érintő szabályozással.¹⁸

Az Egyesült Államokban a szövetségi jogalkotás egyik eklatáns példája a 2025-ös *Take It Down Act*,¹⁹ amely büntetendővé teszi az intim képek akár valódi, akár AI által generált/mélyhamisítás beleegyezés nélküli közzétételét, és előírja az online platformok számára, hogy az ilyen tartalmakat a bejelentéstől számított 48 órán belül távolítsák el, ezzel egyértel-

18 GOSZTONYI Gergely – LENDVAI Gergely: Deepfake és dezinformáció. Mit tehet a jog a mélyhamisítással készített álhírek ellen? *Médiakutató*, 2024. (1), 44. o.

19 Tools to Address Known Exploitation by Immobilizing Technological Deepfakes on Websites and Networks Act, <https://www.congress.gov/bill/119th-congress/senate-bill/146>

mű szövetségi szabványt létrehozva a képalapú visszaélések elleni küzdelemre.²⁰

A digitális hasonmásokra vonatkozó szövetségi jogszabályok körében említést érdemel a 2024-es „NO FAKES Act”²¹ nevet viselő törvényjavaslat²² is, amely egy egységes szövetségi jogot hozna létre a személyek hangjának, képmásának, valamint digitális utáztatának engedélyezésére vagy megtiltására, beleértve az MI-vel létrehozott avatárokat is. E törvény azonban jelenleg még csak törvényjavaslat formájában él, a tervezet kapcsán ez idáig több módosítási javaslat is felmerült, így egyelőre nem képezi a hatályos jog részét.

Tagállami szinten az Egyesült Államokban példaként említhető a Tennessee államban 2024. március 21-én aláírt ún. *ELVIS Act*,²³ amely az első olyan jogszabály az Egyesült Államokban, amely kifejezetten a mesterséges intelligenciával előállított személyazonosító tartalmak – különösen a hang- és képmás – jogosulatlan felhasználása ellen teremt jogi eszközöket.²⁴ A törvény azért figyelemre méltó, mert nemcsak azokat célozza meg, akik engedély nélkül készítenek mélyhamisított tartalmakat, hanem azokat is, akik az ilyen tartalmak készítéséhez használt rendszereket és eszközöket biztosítják.

Tekintettel arra, hogy ebben az államban kiemelkedő szerepe van a zeneiparnak, a törvényt az énekesek hangját utánozó mélyhamisítások ihlették, ebből következik a törvény neve is, amely egyfajta utalást tartalmaz.

Az ELVIS törvény három módon foglalkozik kifejezetten a mélyhamisítás kérdésével. Először is kiterjeszti az állam meglévő személyiségi jogok védelméről szóló törvényét, amely korábban csak a személy nevét, képmását és kinézetét védte, az egyén „hangjának védelmére” is. A törvény kiterjeszti továbbá hatályát az egyén személyiségi jogainak jogosulatlan kereskedelmi felhasználására, míg ez a védelem korábban csak a reklámozásra korlátozódott. Másodszer, a törvény magánjogi kereseti jogot biztosít az érintettnek bárki ellen, aki jogellenesen közzéteszi, előadja, terjeszti, továbbítja vagy más módon nyilvánosságra hozza a hozzáférhetővé teszi egy adott személy hangját vagy képmását, miközben tudomással bír arról, hogy a hang vagy a képmás felhasználását az egyén nem engedélyezte. Harmadszor, magánjogi kereseti jogot teremt bárki ellen, aki terjeszt, továbbít vagy más módon hozzáférhetővé tesz olyan algoritmust, szoftvert, eszközt, szolgáltatást vagy technológiát, amelynek elsődleges célja vagy funkciója egy adott személy képmásának, hangjának vagy kinézetének engedély nélküli előállítása. Ha a személy kiskorú, akkor a szülő vagy gond-

viselő engedélye szükséges, ha pedig a személy elhunyt, akkor a végrendeleti végrehajtó vagy az örökös engedélye szükséges a felhasználáshoz.²⁵

Kalifornia államban a közelmúltban két olyan törvény is elfogadásra került, amelyek célja a generatív mesterséges intelligencia egyre szélesebb körű alkalmazására reagálva az elhunyt és élő előadóművészek védelmének erősítése.

A törvényhozók a törvényjavaslatokat az MI azon képességével kapcsolatos növekvő aggodalmakra reagálva terjesztették elő, hogy rendkívül valószínű „digitális másolatokat” hozhat létre, és elősegítheti azok kereskedelmi hasznosítását a filmekben, a televízióban és a zenében a művészek hangjának vagy vizuális hasonmásainak felhasználásával. Az *AB 1836* törvény²⁶ tiltja elhunyt művészek digitális másolatainak felhasználását az ilyen művészek örökösének hozzájárulása nélkül. Az *AB 2602*²⁷ törvény pedig tiltja azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik a digitális másolatok használatát a művész hozzájárulása és megfelelő képviselője nélkül. A 2025. január 1-jén hatályba lépett törvények központi eleme a „digitális másolat” fogalma, amelyet a következőképpen határoznak meg: „számítógéppel létrehozott, rendkívül valószínű elektronikus ábrázolás, amely könnyen azonosítható egy adott személy hangjaként vagy vizuális hasonmásaként, és amely hangfelvételen, képből, audiovizuális műben vagy adásban jelenik meg, amelyben a valós személy vagy nem vett részt, vagy nem jelent meg, vagy a valós személy részt vett vagy megjelent, de a teljesítmény vagy megjelenés alapvető jellege lényegesen megváltozott.”²⁸ Mindkét törvény a szövetségi No Fakes törvényjavaslat nyomán született, amely szövetségi szinten biztosítana jogokat a digitális másolatok tekintetében.

4.2. ÁZSIA

Ázsiában sem beszélhetünk még egységes és átfogó szabályozási keretéről a digitális feltámasztás jelensége kapcsán, ugyanakkor részleges, bizonyos kapcsolódó technológiákat érintő szabályokat már alkalmaznak vagy jelenleg is fejlesztenek a mélyhamisítások és MI-generált tartalmak kihívásaira.

Kína főként a kínai kulturális háttér (ősök tisztelete, emlékezeti rítusok) miatt különösen aktív a gyásztechnológia szabályozásának területén: a kínai polgári jog és az adatvédelmi szabályozás már kifejezetten elismeri az elhunyt személyek adatai feletti jogokat a közeli hozzátartozók számára, és a jogi kérdések részben a gyásztechnológia és digitális feltámasztás köre összpontosulnak, beleértve a képmás és a személyes in-

20 Stuart D. LEVI, Mana GHAEMMAGHAMI: ‘Take It Down Act’ Requires Online Platforms To Remove Unauthorized Intimate Images and Deepfakes When Notified, June 10, 2025, <https://www.skadden.com/insights/publications/2025/06/take-it-down-act>

21 Eredeti megnevezés: Nurture Originals, Foster Art, and Keep Entertainment Safe Act

22 NO FAKES ACT, <https://www.congress.gov/bill/119th-congress/senate-bill/1367/text>

23 Ensuring Likeness, Voice and Image Security Act, https://www.scstatehouse.gov/sess126_2025-2026/bills/3404.htm

24 Latham & Watkins Artificial Intelligence Practice, April 8, 2024 | Number 3244, <https://www.lw.com/admin/upload/SiteAttachments/The-ELVIS-Act-Tennessee-Shakes-Up-Its-Right-of-Publicity-Law-and-Takes-On-Generative-AI.pdf>

25 <https://law.justia.com/codes/tennessee/title-47/chapter-25/part-11/section-47-25-1105/>

26 Assembly Bill No. 1836, Use of likeness: digital replica, https://leginfo.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=202320240AB1836

27 Assembly Bill No. 2602, Contracts against public policy: personal or professional services: digital replicas, https://leginfo.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=202320240AB2602

28 Stuart D. LEVI, Anthony J. DREYER, David A. SIMON, Ken D. KUMAYAMA, William E. RIDGWAY, Anita OH: Tennessee Law Addresses Proliferation of Deepfakes, April 2, 2024, Skadden Publication, <https://www.skadden.com/insights/publications/2024/04/tennessee-law-addresses-proliferation-of-deepfakes>

formáció kezelésének korlátait is.²⁹ Kínában a polgári törvénykönyv³⁰ (994. cikk) kiterjeszti a személyiségi jogok védelmét az elhunyt személyek személyiségi jogaira is, oly módon, hogy a túlélő közeli hozzátartozók számára biztosítja a visszaélésekkel szembeni fellépésre való jogosultságot.³¹ Ugyanitt a személyes adatok védelméről szóló törvény³² alapján, természetes személy halála esetén annak közeli hozzátartozói saját törvényes és jogos érdekeik érvényesítése érdekében gyakorolhatják az elhunyt személy személyes adataira vonatkozó hozzáférésre, azokról történő másolatkészítésre, helyesbítésre és törlésre vonatkozó jogokat, kivéve, ha az elhunyt személy halála előtt másképp rendelkezett.³³

Érdekes példa Ázsiából a Szingapúrban hatályos szabályozás is, ahol a személyiségi jogok védelme kifejezetten a halál után is korlátozott ideig érvényes marad, ami egy 10 éves periódust ölel fel.³⁴

4.3. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

Az Egyesült Királyságban is létezik már szabályozás a mélyhamisítással kapcsolatos technológia használatára vonatkozóan, ez azonban egyelőre a tiltott pornográfia eseteire összpontosul. Az adatok használatáról és az adatok hozzáféréséről szóló törvény³⁵ új bűncselekményt vezet be arra nézve, ha valaki szexuálisan intim, valós személyről készült képet vagy videót (mélyhamisított tartalmat) hoz létre vagy ilyen tartalom létrehozását kéri anélkül, hogy az érintett személy ehhez hozzájárult volna oly módon, hogy a mélyhamisított tartalom „intim állapotot” ábrázol – például meztelenséget vagy szexuális aktust. A jogszabály már korábban is foglalkozott ezzel a jelenséggel, ám elsődleges formájában csak az ilyen tartalom megosztását tiltotta, míg a módosítás magában foglalja a tartalom létrehozását is.³⁶

5. AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAINAK SZABÁLYOZÁSI TÖREKVÉSEI

Európában a mélyhamisítás szabályozását részben uniós szintű jogi keretek, nevezetesen az EU mesterséges intelligenciáról szóló rendelete,³⁷ a digitális szolgáltatásokról szóló

rendelet,³⁸ valamint a digitális piacokról szóló rendelet³⁹ és a kapcsolódó iránymutatások határozzák meg, amelyek főképpen az átláthatóság, a címkézés és moderáció áll. Európában a mélyhamisítással kapcsolatos technológiák szabályozása több, egymással összefüggő uniós jogi keretrendszerre épül. Az EU MI Rendelete kockázatalapú megközelítést alkalmaz, és kiemelt hangsúlyt fektet a manipulált vagy mesterségesen generált tartalmak átlátható megjelölésére. Ezzel párhuzamosan alkalmazandó a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet (DSA), amely a platformszolgáltatók felelősségét erősíti a jogellenes vagy félrevezető tartalmak felismerése, címkézése és moderálása terén, valamint a digitális piacokról szóló rendelet (DMA), amely a nagy online kapuőrök piaci magatartását szabályozza. A kapcsolódó iránymutatások együttesen az átláthatóság, a felhasználók tájékoztatása és a tartalomkezelési kötelezettségek megerősítését célozzák. Ezzel párhuzamosan egyes tagállamok – például Dánia, Franciaország, Spanyolország és Olaszország – kifejezetten büntetőjogi vagy polgári jogi szankciókat vezetnek be az engedély nélküli vagy káros MI-generált tartalmak terjesztésére. Ez a megközelítés egyre inkább az uniós értékek és jogelvek védelmét szolgálja az MI korában.⁴⁰

Miután az EU általános adatvédelmi rendelete⁴¹ nem vonatkozik az elhunytak adataira,⁴² a tagállamok saját jogi kereteket dolgoznak ki az elhunytak adatainak és személyiségi jogainak védelmére a halál után. Míg egyes EU-tagállamok módosították adatvédelmi törvényeiket annak biztosítása érdekében, hogy az elhunytak adatai biztonságban legyenek és egy bizonyos idő elteltével törlésre kerüljenek, másutt az ilyen körülmények között alkalmazandó feltételek még tisztázásra várnak.

5.1. DÁNIA – A DIGITÁLIS IDENTITÁS POSZTUMUSZ VÉDELME ÉS A MÉLYHAMISÍTÁS SZABÁLYOZÁSÁNAK ÚJ IRÁNYA

Európában Dánia szabályozta elsőként az elhunyt személyekről mintázott digitális másolatok etikai és jogi kockázatait. Az ország az egyik legkonkrétabb és legelőremutatóbb tör-

29 Zhang LINGHAN: AI, resurrection? Let bygones be bygones, 2025.01.03., chinadaily.com.cn+1

30 A kínai Népköztársaság Polgári Törvénykönyve, <https://www.registrationchina.com/articles/law/civil-code-of-the-prc-2020-edition/>

31 A kínai Népköztársaság Polgári Törvénykönyve 994. cikk.

32 A kínai Népköztársaság személyes adatok védelméről szóló törvénye, <https://personalinformationprotectionlaw.com/PIPL/article-49/>

33 A kínai Népköztársaság személyes adatok védelméről szóló törvénye 49. cikk.

34 Personal Data Protection Act, <https://sso.agc.gov.sg/Act/PDPA2012>

35 Data (Use and Access) Act 2025, <https://www.gov.uk/government/collections/data-use-and-access-act-2025#documents>

36 Denmark fights back against deepfakes with copyright protection. What other laws exist in Europe? <https://www.euronews.com/next/2025/06/30/denmark-fights-back-against-deepfakes-with-copyright-protection-what-other-laws-exist-in-e>

37 Az Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 Rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet,

továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet), (a továbbiakban: MI Rendelet).

38 Az Európai Parlament és a Tanács 2019. május 20-i (EU) 2019/770 irányelve a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések egyes vonatkozásairól.

39 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály).

40 Denmark fights back against deepfakes with copyright protection. What other laws exist in Europe? https://www.euronews.com/next/2025/06/30/denmark-fights-back-against-deepfakes-with-copyright-protection-what-other-laws-exist-in-e?utm_source=chatgpt.com

41 Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet).

42 PARTI Tamás: Digitális hagyatékok? De miről is beszélünk? Avagy digitális javak az öröklésben. *Közjegyzők Közönye*, 2023/2., 21.

vényjavaslatot⁴³ dolgozta ki Európában az MI által generált „digitális utánezatok” szabályozására, különösen a mélyhamisítások és a digitális identitás kérdését érintően. A dán megközelítés középpontjában az egyéni önrendelkezés áll: hangsúlyozzák az előzetes hozzájárulás szükségességét, valamint az örökösök és közeli hozzátartozók jogainak védelmét. Emellett a dán szabályozási koncepció szorosban kapcsolja össze az adatvédelmet, a személyiségi jogokat és az MI-használatot, ami egységesebb és szigorúbb keretet ad, mint sok más európai országban. A javaslat lényege, hogy a dán kormány egy olyan módosítást⁴⁴ javasol a szerzői jogi törvényhez, amely kifejezetten tiltja az olyan valóság-hű digitális másolatok közzétételét, amelyek egy adott személy megjelenését, hangját vagy egyéni fizikai jellemzőit utánozzák anélkül, hogy az érintett ehhez hozzájárult volna.

Míg a mélyhamisítást az MI-rendeletben MI által generált vagy manipulált kép-, hang- vagy videotartalomként határozzák meg,⁴⁵ a dán törvényjavaslat ettől tágabb meghatározást tartalmaz, mivel magában foglalja a valóság-hű, digitálisan generált utánezatokat, azaz mindent, amit technológiai eszközökkel hoznak létre. Így a szerzői jogi törvénybe új rendelkezés, a 73a. szakasz kerül bevezetésre, amely előírja, hogy a természetes személy személyes, fizikai jellemzőinek valóság-hű, digitálisan generált utánezatai nem tehetők közzé a nagyközönség számára az utánezott személy hozzájárulása nélkül.⁴⁶ A védelem az utánezott személy halála után 50 évig érvényes. A törvény olvasatában a személyes fizikai jellemzők azok a jellemzők, amelyek csak az adott személyre jellemzőek, és egyedinek számítanak, mint például a megjelenés, a hang, a mozgás stb. A javaslat 50 éves posztumusz jogot biztosítana, így a védelem nem érne véget az adott személy halálával, hanem 50 éves időszakot ölelné fel az adott személy halálát követően is. Ki kell emelni, hogy a törvényjavaslat bizonyos kivételeket is meghatároz: nem vonatkozik olyan tartalmakra, amelyek nyilvánvalóan művészi, karikatúra, paródia vagy társadalomkritikai célúak, amíg nem keverednek félrevezető módon a valósággal. Említést kell továbbá tenni arról is, hogy a tervezet kiterjesztené ezt a védelmet a művészi előadásokra is, hogy az előadó teljesítménye se legyen mesterségesen újragenerálható az ehhez szükséges engedély, azaz hozzájárulás nélkül.⁴⁷

A dán javaslat szabályozási koncepciója azért különösen jelentős Európában, mert jogilag védendő értéként kezeli a digitális identitást (arc, hang, test) – ami EU-szinten nem szerepel ilyen világosan a meglévő szabályozásokban. Emiatt Dánia különös figyelmet kap, hiszen egy egészen konkrét védelmi módot készül bevezetni az EU MI-re vonatkozó szabá-

lyozásán túlmenően. A dán törvényjavaslat e sorok írásakor társadalmi egyeztetés alatt áll, és a tervek szerint 2026 folyamán léphet hatályba.

5.2. FRANCIAORSZÁG – A „MONTÁZS” FOGALMÁTÓL A MÉLYHAMISÍTÁSIG: A FRANCIA BÜNTETŐJOG VÁLASZA AZ MI-ALAPÚ MANIPULÁCIÓRA

A mesterséges intelligencia térhódítása a francia jogalkotót sem hagyta hidegen. 2024-ben Franciaország módosította büntető törvénykönyvét,⁴⁸ amely megtiltotta, hogy mesterséges intelligencia által létrehozott vizuális vagy hangtartalmakat, például mélyhamisított tartalmat osszanak meg a benne ábrázolt személy beleegyezése nélkül. A digitális tér biztonságáról és szabályozásáról szóló törvény kiegészíti a francia büntető törvénykönyv 226–8. cikkeit, amelyek kifejezetten tiltják az algoritmikus feldolgozással létrehozott, egy személy képét vagy beszédét ábrázoló vizuális vagy hangtartalom megosztását az érintett személy hozzájárulása nélkül, kivéve, ha egyértelműen vagy kifejezetten megemlítik, hogy a tartalom algoritmikus feldolgozással jött létre. A francia Btk. 226–8. cikke már a módosítás előtt is tiltotta egy személy képből vagy beszédéből készült „montázs” megosztását az érintett személy hozzájárulása nélkül, kivéve, ha egyértelműen vagy kifejezetten feltüntetésre kerül, hogy montázsról van szó. Bizonyos francia jogtudósok azonban azzal érveltek, hogy a „montázs” fogalma csupán a hagyományos videószerkesztési technikákra utal, és nem terjed ki a mesterséges intelligencia által végzett képátalakításokra. Ennek megfelelően ez problémát vethetett volna fel, mivel a francia büntetőjogot szigorúan kell értelmezni. A 2024 májusában elfogadott módosító törvény ezért kifejezetten arra irányul, hogy a francia büntető törvénykönyv 226–8. cikkében foglalt tilalmat kiterjessze a mélyhamisításra is.

Minden újramegosztott tartalom esetében egyértelműen meg kell jelölni, hogy az mesterséges intelligencia által generált. Ezeknek a videóknak vagy hanganyagoknak a terjesztői akár egy év börtönbüntetéssel és 15.000 euró pénzbírsággal is sújthatók. A büntetés két év börtönbüntetésre és 45.000 euró pénzbírságra emelkedik, ha a mélyhamisított tartalmat online nyilvános kommunikációs szolgáltatás útján osztják meg.⁴⁹ A Btk. módosításai magukban foglalják a pornográf mélyhamisítás kifejezett tilalmát is – még akkor is, ha azok egyértelmű jelöléssel rendelkeznek, amely jelzi, hogy hamisak. Akit Franciaországban ilyen tartalmak terjesztésén kapnak, akár három év börtönbüntetéssel és 75.000 euró pénzbírsággal is sújtható.⁵⁰ A törvény emellett felhatalmazza az Arcomot,⁵¹ Franciaország audiovizuális szabályozó hatóságát, hogy kötelezze a platformokat az illegális tartalmak eltávolítására és jelentési rendszereinek fejlesztésére.⁵²

43 [https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/92ca118f-cd2c-4558-a6a9-f590c111bd67/Forslag%20til%20lov%20om%20aendring%20af%20lov%20om%20ophavsret%20\(Indfoerelse%20af%20en%20praestationsbeskyttelse%20og%20beskyttelse%20mod%20digitalt%20genererede%20efterligninger%20mv\).pdf](https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/92ca118f-cd2c-4558-a6a9-f590c111bd67/Forslag%20til%20lov%20om%20aendring%20af%20lov%20om%20ophavsret%20(Indfoerelse%20af%20en%20praestationsbeskyttelse%20og%20beskyttelse%20mod%20digitalt%20genererede%20efterligninger%20mv).pdf)

44 <https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/53218804-6200-4f9e-bdb6-f053010be2cc/Lovforslag%20.pdf>

45 MI Rendelet 3. cikk (Fogalommeghatározások) 60. pont.

46 Lásd a dán tervezet 73a cikkét.

47 Proposal to ban digital imitations of personal physical characteristics and artist performances in the copyright act and copyright protection of performances, <https://www.mondaq.com/copyright/1683564/dk-proposal-to-ban-digital-imitations-of-personal-physical-characteristics-and-artists-performances-in-the-copyright-act-and-copyright-protection-of-performances>

48 Code pénal, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000006165345>

49 Code pénal 22-8. cikk.

50 Code pénal 226-8-1. cikk.

51 L'Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique

52 France prohibits non-consensual deep fakes, <https://www.hoganlovells.com/en/publications/france-prohibits-non-consensual-deep-fakes>

5.3. SPANYOLORSZÁG JOGALKOTÓI VÁLASZA AZ MI-ALAPÚ KÉPMÁS-VISSZAÉLÉSEKRE

2026 januárjában a spanyol kormány jóváhagyott egy tervezetet, amely kifejezetten a mélyhamisítások elleni fellépést és a képek felhasználásához való hozzájárulás szabályainak szigorítását célozza meg. A javasolt törvény fokozza a kiskorúak védelmét, 16 évet határoz meg minimális életkorként, amelytől kezdve egy személy hozzájárulhat saját képmásának felhasználásához,⁵³ és korlátozza az online képek, valamint a mesterséges intelligencia által generált hangok vagy hasonlóságok újrafelhasználását kifejezett engedély nélkül.⁵⁴ A mélyhamisítások jelentette veszélyekre reagálva a törvény módosítja a spanyol büntető törvénykönyvet is a 173. cikkében, amely bűncselekménnyé teszi a mesterséges intelligencia által generált pornográf tartalom engedély nélküli terjesztését.

5.4. OLASZORSZÁG – A MÉLYHAMISÍTOTT TARTALMAK KRIMINALIZÁLÁSA AZ OLASZ MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYBEN

2025 szeptemberében Olaszország parlamentje átfogó mesterséges intelligenciáról szóló törvényt⁵⁵ fogadott el, amely elsőként az EU-tagállamok között nemzeti szinten részletesen szabályozza az MI-technológiák használatát, ideértve a deepfake-jelenséget is. A jogszabály célja, hogy a mesterséges intelligencia (MI) kutatása, fejlesztése, alkalmazása és felügyelete jogilag rendezett, emberközpontú és alapjogvédelmi szempontokkal összehangolt módon történjen. A nemzeti szabályozás szorosan összehangolt az Európai Unió MI Rendeletével, ugyanakkor kiegészítő nemzeti elveket és intézkedéseket is megfogalmaz.⁵⁶

A törvény többek között bevezeti a mélyhamisított tartalom károkozó terjesztésének büntetethetőségét. Az olyan tartalom előállítása vagy terjesztése, amely MI-alapú manipuláció révén téves valóságnak tűnik és kárt okoz, 1–5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁵⁷ Ez a megoldás eltér attól a koncepciótól, amely több ország értelmezési felfogását is jellemzi (pl. a magyart), hogy a mélyhamisítással kapcsolatos cselekményeket az általános személyiségi jogi vagy adatvédelmi tényállások keretében vizsgálják; az olasz modellben közvetlenül az MI-vel kapcsolatos bűncselekményként jelenik meg.

Olaszország jogalkotása részben az EU MI Rendeletére reagál: a nemzeti MI-törvény a tagállami keretet az uniós

szintű mesterséges intelligencia szabályozással összhangban alakítja ki, beleértve a transzparencia, emberi felügyelet és kockázatminimalizálás elveit. Az EU-szintű jogszabályok továbbra is közvetlenül alkalmazandók Olaszországban, és kiegészítik a nemzeti MI-törvény előírásait, különösen a személyes adatok védelmére és az online platformok felelősségére vonatkozóan.

Az olasz adatvédelmi hatóság⁵⁸ is aktívan foglalkozik a mélyhamisított-kockázatokkal. Nemcsak figyelmeztetéseket adott ki az MI-platformok mélyhamisított tartalmak készítésre való felhasználásának kockázataira vonatkozóan (pl. nem konszenzuson alapuló képek, hangok generálása esetén), hanem jelezte, hogy a jogellenes tartalomnak minősülő mélyhamisítás is adatvédelmi jogsértést jelenthet.

6. HAZAI HELYZET

A magyar jog a gyásztechnológia jelenségét nem külön jogszabály útján, hanem általános jogintézmények alkalmazásával kezeli. Ennek következtében nincs külön jogszabályi rendelkezés, amely specifikusan a mesterséges intelligenciával generált vagy manipulált audiovizuális tartalmakat kezelne. Ehelyett a jogalkalmazók a meglévő jogi eszközökre támaszkodnak. A releváns jogszabályok elsősorban a személyiségi jog védelmét, az adatkezelés jogszerűségét, valamint az érzelmileg sérülékeny felhasználók védelmét szolgálják. A gyásztechnológia jogi megítélése hazai szempontból így komplex, több jogágot érintő elemzést igényel, amelyben a polgári jog, az adatvédelem és az uniós MI-szabályozás egyaránt meghatározó szerepet játszik.

6.1. POLGÁRI JOGI RELEVANCIA: A SZEMÉLYISÉGI JOGOK VÉDELME

A gyásztechnológia jogi megítélésének központi normatív alapját a Polgári Törvénykönyv⁵⁹ személyiségi jogi szabályai képezik. A Ptk. elismeri az emberi méltóság,⁶⁰ a becsület és a jó hírnév,⁶¹ valamint a képmáshoz és hangfelvételhez való jog⁶² védelmét, azonban ezek a jogok csak az élő embert illetik meg, így a halál után már nem alkalmazhatók, vagyis az MI által létrehozott, elhunytól mintázott avatárok tekintetében nem alkalmazhatók. Kiemelt jelentőségű a személyiségi jogok halál utáni védelme, vagyis a kegyeleti jog, amely szerint az elhunyt emlékének megsértése esetén a közeli hozzátartozók jogosultak fellépni.⁶³ E szabály alapján jogsértő lehet az elhunyt személy mesterséges intelligencia által történő olyan digitális „rekonstrukciója”, amely az emberi méltósággal vagy az elhunyt életében fennálló személyiségével összeegyeztethetetlen.

53 Spanish Government includes ‚deepfakes’ in the catalogue of crimes against honour, <https://www.polskieradio.pl/395/11718/Artykul/3635006.spanish-government-includes-deepfakes-in-the-catalogue-of-crimes-against-honour>

54 Spain moves to curb AI deepfakes, tighten consent rules on images, <https://www.reuters.com/business/media-telecom/spain-moves-curb-ai-deepfakes-tighten-consent-rules-images-2026-01-13/>

55 LEGGE 23 settembre 2025, n. 132 Disposizioni e deleghe al Governo in materia di intelligenza artificiale. (25G00143) (GU n.223 del 25-9-2025), https://www.promopa.it/wp-content/uploads/2025/09/legge_132_2025.pdf

56 New Italian law on artificial intelligence effective as of 10 October 2025, <https://www.sib.it/en/flash-news/new-italian-law-on-ai-takes-effect-on-10-october-2025/>

57 <https://www.gloxa.ai/aiactitaliano/italian-ai-law-in-english.php>

58 *Il Garante per la Protezione dei Dati Personali*.

59 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

60 Ptk. 242:2. § (2).

61 Ptk. 2:43. § d).

62 Ptk. 2:43. § g).

63 Ptk. 2:50.

6.2. ADATVÉDELMI SZABÁLYOZÁS

Bár az uniós adatvédelmi rendelet hatálya nem terjed ki az elhunyt személyek adataira, a magyar adatvédelmi jog részleges védelmet biztosít számukra. Az Infotv.⁶⁴ lehetőséget ad arra, hogy a közeli hozzátartozók az elhunyt személyes adatainak kezelése ellen fellépjenek, ideértve azok törlésének vagy zárolásának kérdését is.⁶⁵ Ez különösen releváns lehet a gyásztechnológia esetében, ahol az MI-rendszerek gyakran az elhunyt digitális nyomait – üzeneteket, hangfelvételeket, képi adatokat – használják fel tanulási adatként.

A gyásztechnológiai szolgáltatások szükségszerűen kezelik az élő felhasználók – jellemzően a gyászolók – személyes adatait is. Ezek gyakran különleges, akár egészségi állapotra vonatkozó, pl. pszichológiai jellegű adatok, amelyek kezelése szigorú feltételekhez kötött, sőt főszabályként tilos.⁶⁶ A GDPR ilyen esetekben teljeskörűen alkalmazandó, és a szolgáltató fokozott felelősségét⁶⁷ alapozza meg, feltételezve, hogy utóbbi adatkezelőként jár el. Ugyanitt röviden utalni kell a GDPR 3. cikkében foglaltakra is: a GDPR az unió területén letelepedett szervezetek adatkezelésére alkalmazandó, továbbá akkor is, ha nem az unió területén lévő szervezet kezeli az unióban tartózkodó személyek személyes adatait, feltéve, hogy az valamilyen áru vagy szolgáltatás nyújtásához kapcsolódik, vagy a viselkedésük megfigyeléséhez kapcsolódik. Figyelemmel kell tehát lenni az extraterritoriális hatály szabályaira is. A gyakorlatban ez ahhoz vezet, hogy ha egy EU-n kívüli szolgáltató nyújtja a gyásztechnológiai szolgáltatást a túlélő hozzátartozók részére, akik az EU területén vannak, akkor rá is alkalmazandó lesz a GDPR.

6.3. A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA SZABÁLYOZÁSA

A gyásztechnológiai megoldások mesterséges intelligencián alapulnak, így közvetlenül érintettek az EU MI Rendeletének rendelkezései által, amely Magyarországon közvetlenül alkalmazandó. A rendelet különös hangsúlyt fektet az átláthatóságra, az emberi autonómia védelmére és a sérülékeny felhasználói csoportokkal szembeni visszaélések megelőzésére. A gyásztechnológia szempontjából releváns szabályok elsősorban: a mesterségesen generált tartalom jelölésének kötelezettsége,⁶⁸ az érzelmi manipuláció tilalma, valamint az egyes tiltott felhasználási módok. Tilos olyan MI-rendszerek alkalmazása, amelyek rejtett vagy manipulatív módon torzítják az emberek döntéshozatalát, különösen akkor, ha ez kárt okoz vagy okozhat, illetve ha a rendszer az életkorból, fogyatékos-ságból vagy szociális-gazdasági helyzetből fakadó sebezhetőséget használja ki.⁶⁹ Tilos továbbá az olyan MI-rendszerek forgalomba hozatala, e konkrét célra történő üzembe helyezése

vagy használata, amelyek az arc képek internetről vagy zártlancú televízió-felvételekből való, nem célzott lekérdezésével arcfelismerő adatbázisokat hoznak létre vagy ilyeneket bővítenek.⁷⁰ A gyakorlatban a gyásztechnológiák alkalmazása esetén a tilos felhasználás konkrét esete megvalósulhat pl. oly módon, hogy egy név alapján egy gyásztechnológiai szolgáltatást nyújtó cég automatikusan összegyűjti az interneten és nyilvános kamerafelvételeken fellelhető képeket az adott személyről, hogy élethű digitális avatárt hozzon létre az így fellelt nyilvános vagy korlátozottan hozzáférhető archívumokból.

6.4. FOGYASZTÓVÉDELMI JOGI VONATKOZÁSOK

Amennyiben a gyásztechnológiai szolgáltatás, a Fogyasztóvédelmi tv.⁷¹ szerinti fogyasztó-vállalkozás relációban valósul meg, különös figyelmet kell szentelni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának. E körben mindenképpen alkalmazandók a fogyasztóvédelmi jogszabályok, különösen a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló törvény.⁷² A gyászolók érzelmi kiszolgáltatottságának kihasználása, illetve a szolgáltatás hatásának túlzó vagy megtévesztő bemutatása jogellenes lehet.

6.5. BÜNTETŐJOGI HÁTTÉR (SZUBSZIDIÁRIUS JELLEGGEL)

A gyásztechnológiai alkalmazások használata önmagában nem minősül bűncselekménynek, azonban szélsőséges esetekben felmerülhet a büntetőjogi felelősség, például ha az elhunyt emlékéért kirívóan sértő módon használják fel, vagy ha a technológiát csalárd célokra alkalmazzák. Példaként hozható a Btk.⁷³ 219. § szerinti személyes adattal való visszaélés, amennyiben az avatárral társalgó hozzátartozó adatain valósul meg. A büntetőjogi normák e körben háttérjellegű, ultima ratio szerepet töltenek be.

7. ZÁRÓ GONDOLATOK

A mélyhamisításokra vonatkozó jogi szabályozás és a gyásztechnológia kapcsolata jelenleg még csak kezdetleges és széttagolt módon jelenik meg a jogban. A legtöbb állam elsősorban a visszaélésekre reagál: a beleegyezés nélküli képmás- és hanghasználatra, a megtévesztésre, valamint a szexuális vagy reputációs károkat okozó mélyhamisításokra. Ezek a szabályok azonban csak közvetetten érintik az elhunyt személyek digitális „újraalkotását”, amely a gyásztechnológia egyik központi eleme.

Ugyanakkor ezek a korai lépések – például a hozzájárulás követelménye, a posztumusz személyiségi jogok kiterjesztése vagy az AI-tartalmak kötelező megjelölése – fontos kiindulópontot jelentenek a gyásztechnológia jövőbeli sza-

64 Az információs önrendelkezési jogról szóló törvény (2011. évi CXII. törvény).

65 Az információs önrendelkezési jogról szóló törvény (2011. évi CXII. törvény) 25. cikk.

66 GDPR 9. cikk.

67 Lásd a GDPR IV. fejezetét.

68 MI Rendelet 50 cikk (2) bekezdés.

69 MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés a), b) pontjai.

70 MI Rendelet 5. cikk (1) bekezdés e) pont.

71 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről.

72 2008. évi XLVII. törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról.

73 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

bályozásához. A gyásztechnológia gyors terjedése, különösen az élethű digitális avatárok és hangmodellek megjelenése miatt, egyre élesebben veti fel az olyan kérdéseket, mint az elhunyt akaratának tiszteletben tartása, a hozzátartozók jogai, az érzelmi manipuláció veszélye vagy a kereskedelmi hasznosítás határai.

Mivel a gyásztechnológia nem pusztán technológiai, hanem mélyen etikai és jogi kérdés is, várható, hogy a jelenlegi, mélyhamisításokra fókuszáló szabályozások idővel már nem

lesznek elegendők. Előbb-utóbb szükség lesz egy átfogó, kifejezetten az elhunyt személyekről mintázott digitális avatárokat és az elhunyt személyek mesterséges újramegjelenítését célzó jogi keretre, amely világosan rendezi a hozzájárulás, a felelősség és a védelem határait. Ez a folyamat jelenleg még kezdeti szakaszban van, de a mostani szabályozási trendek egyértelműen ebbe az irányba mutatnak.